

AZ IRIGYKEDŐ UTÓKOR V.

Kortársainkat nem választhatjuk meg, nem cserélhetjük le, de ha szerencsénk van, akkor akadnak köztük kivételes emberek is, akikért irigyelni fog minket az utókor. Egyetlen közös jellemzőjük: minden korban kevesen vannak.

Nemcsak az irodalmi hősöknek vannak évezredek előképekkel mérhető archetípusai (kalandor, utazó, győztes, vesztes, szerelmes, forradalmár, mártír, vagabund, bolond stb.), hanem a szerzőknek is. Ezt minden költő és író tudja, aki az útját, a hangját és a szerepét keresi, kivéve az úgynevezett zseniket, akiknek az a közös jellemzőjük, hogy saját magukra látszólag megmagyarázhatatlanul gyorsan és túpontosan rátalálnak és ősi archetípusuk sorsát beteljesítik.

Spiró György az irodalmi zseninek a ritkább változatát képviseli: ő egy normális ember. Egy hétköznapi, okos, rendes ember, nyoma sincs benne annak a pökhendi, arrogáns és kivagyis kiválasztottságtudatnak, ami az irodalmi zsenik többségét (mármint az archetípusuk szerint) jellemzi.

Valamikor a tévében láttam először a nyolcvanas évek végén, egy fekete szemüvegre és egy fekete bőrkabáttra emlékszem belőle, meg az éles, határozott hangra és az egyenes, szókimondó beszédmódra, ami (akkoriban is) szokatlan volt egy írótól, aki éppen „nyilatkozik”. Az írói szerepben tetszelegve sok író bizonytalankodva, töprengve, szavak között hosszú szüneteket tartva beszél, néha úgy érzem, hogy ez valamiféle eltanult és elvárt megnyilatkozásmód. Spiró azonban a többségtől eltérően radikális gondolkodó, akinek karakteres véleménye van erről a társadalomról, és tájékozottsága révén képes a tágabb történelmi, szociológiai, kulturális összefüggések felismerésére –

Spiró György, a hétköznapi zseni

KÁCSOR ZSOLT

FOTÓ: NÉPSZAVA

beszédmódja ehhez a gondolkodáshoz igazodik.

Miután elolvastam tőle Az Ikszek című remekművet, megéreztem, hogy ez az ember irodalomtörténeti jelentőségű figura, és azóta igyekszem mindent elolvasni tőle. Az irigykedő utókor kedvéért mondom, hogy páratlan kortársi élmény „egyenesben” követni a pályáját, mert rendkívül izgalmas látni, hogy a körülöttünk lévő, kaotikusnak tűnő világból miképpen választ témát egy normális, hétköznapi zseni. Ha képeken kellene ezt elmagyaráznom, olyan érzés, mintha egy tízmilliósvilágvárosban járkálna Spiró György társaságában az ember, és azt figyelné, hogy a minket körülvevő fény- és hangáradatban, az életnek ebben a lüktető, soha meg nem

nyugvó, irgalmatlanul hangos digitális sodrásában mire figyel Spiró György.

Személyesen tizenöt évvel ezelőtt találkoztam vele Debrecenben, ahová a Fogság című regénye megjelenése alkalmából utazott. Akkor már levelezésben voltunk, amit annak köszönhetek, hogy a Nemzeti Színház egyik, csaknem húsz évvel ezelőtt meghirdetett drámapályázatán díjazásra érdemesnek találta volna egy vígjátékomat. Ezt az egy mondatot írta: „a szüzséje egyszerű, de a karakterek nem rosszak”. Ezt dicséretnek vettem, az meg már az én hülyeségem, hogy a darabom nem lett díjazott, de ez most nem tartozik ide. Szóval leveleztem vele, többek között a Fogságról is váltottunk pár e-mailt, érdekeltek a forrásai. Debrecenben az Arany Bika Szálló

épületében tartották a könyvbemutatót, Spiró György élőben is a zseninek a ritkább változatát képviselte, normális volt, egy hétköznapi, okos, rendes ember. Sokan voltunk, hosszan dedikált, én pedig kivártam a soromat, hogy végre kezdet foghassak vele.

Nagyon büszke voltam rá, hogy 2008-ban ő mutatta be az első, Barbarus című könyvem a budapesti Nyitott Műhelyben, sőt, még fel is olvasott belőle egy fejezetet. Nagyon izgultam, rettenetesen szorongtam, alig tudtam gondolkodni – pedig Spiró sokat tett érte, hogy oldódjon a feszültségem: közvetlen volt, kedves, szerény és egyszerű, mint az igazán nagy emberek. Olyan volt, mint egy álom: tényleg én ülök egy asztalnál Spiróval? Nem, ez nem lehet. Napokkal a bemutató után jöttem rá, hogy elfelejtettem ajándékkal meghálálni a kedvességét, pedig szerettem volna neki adni egy üveg jó bort és egy példányt a könyvből. Máig szégyellem magamat az udvariatlanságomért, és mindig azzal biztatom magamat, hogy „legközelebb” bepótolom. Pedig nem nagyon van „legközelebb”. Már lett volna rá alkalom, hiszen később, amikor Budapesten a XI. kerületben laktam, sokszor láttam Spiró Györgyöt a 8-as buszon. Általában a Farkasréti temetőnél szállt fel, hogy bemenjen a Belvárosba. Számos alkalommal utaztunk együtt, de egy-két esetet leszámítva soha nem mentem oda hozzá, igyekeztem eltűnni a szemelől, nem akartam megzavarni. Különbösen sem szeretek az úgynevezett „nagy írókhoz” dörgölgözni – holott valamiféle találkozáskényszer szerintem minden íróban dolgozik; biztosan megvan ennek a magyarázata, az ember vélhetően keresi a másikban önmagát, vagy valamiféle megerősítést vár, visszaigazolást, jelzést.

Néztem Spirót a buszon, és azon tűnődtem, hogy a szokás szerint a telefonjába temetkező, figyelmetlen, érdeklődés nélküli utazóközönség nem is tudja, mennyire szerencsés! Hiszen van itt egy ember, aki jobban ismeri őket, mint ők saját magukat. És meg is írja.